

OTDK-dolgozat

Eladható-e ma Magyarországon a szépirodalom?

Is polite literature saleable today in Hungary

Kézirat lezárása: 2011. november 10.

Tartalomjegyzék

A KÖNYVPIAC HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Csökkenő könyvforgalom a magyar könyvpiacon

Porter-féle 5 erő a magyar könyvpiacon

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVPIAC FOGYASZTÓI

Korosztályok olvasási gyakorisága közti különbségek

A 14-20 éves korosztály, mint célcsoport vizsgálata

A könyvpiac fogyasztásának általános jellemzőinek vizsgálata

A MAGYAR KÖNYVPIAC SZÉPIRODALMI SZEGMENSE

Szépirodalom, mint irodalmi kategória

A magyarországi szépirodalom eladási mutatói

ÖSSZEGZÉS

Táblázat- és ábrajegyzék

Magyarországi könyvforgalom 2000-2010

1. ábra: A porter-féle 5 erő

2. ábra: Korosztályokra jellemző könyvolvasási gyakoriság

3. ábra: Könyvvásárlás motivációs tényezői a 14-20 éves korosztálynál

4. ábra: Könyvválasztás szempontjai a 14-20 éves korosztálynál

5. ábra: Könyvvásárlás motivációs tényezői (korosztálytól függetlenül)

6. ábra: Könyvolvasók vásárlási hajlandósága

7. ábra: Könyvvásárlók várható reakciója minőség és árváltozás esetén

Magyarországon kiadott könyvek 1990-től 2010-ig (alkategóriák adataival kiegészítve)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, január-március (magyar szerzők)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, április-június (magyar szerzők)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, július-szeptember (magyar szerzők)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, január-március (külföldi szerzők)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, április-június (külföldi szerzők)

Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, július-szeptember (külföldi szerzők)

Eladható-e ma Magyarországon a szépirodalom?

Is polite literature saleable today in Hungary?

Tanulmányomban arra a kérdésre keresem a választ, hogy hazánkban profitábilis-e a szépirodalmi művek kiadása/nyomtatása. Ha igen, mennyire? Ha nem, veszteséges-e, és ha veszteséges, milyen mértékben az? Mik a befolyásoló tényezők? Hogyan lehetne növelni a szépirodalmi kiadásokból befolyó hasznot?

A fenti kérdéseket Porter-féle iparági elemzésen keresztül vizsgálom meg.

A vevők szokásait kérdőíveken és statisztikákon keresztül annak fényében vizsgálom, hogy mely korosztály/társadalmi réteg olvas könyveket, illetve ezen belül szépirodalmat, valamint, hogy melyik csoport vásárol könyveket, és ezen csoport mekkora része vásárol szépirodalmat. A fenti két megközelítést azért fontos különválasztani, mert köszönhetően a könyvtáraknak, és az egymás közötti kölcsönadásnak, nem mindenki vásárolja meg, amit elolvas.

Szállítók szempontjából a papíripari termékekben szépirodalom és más irodalmi művek nyomdaigényeit figyelembe véve nincs számottevő különbség, így ebben a kategórián belül az írók igényeit veszem figyelembe.

Helyettesítő termékként a piacon számottevő mértékben van jelen a ponyvairódalom (mivel a szépirodalmat alapvetően szabadidős tevékenységként, kikapcsolódásként értelmezzük, a szakirodalmat nem tekintem helyettesítő terméknek).

Lehetséges belépőként az e-book tűnik fel. Fontos, hogy valóban van-e létjogosultsága a könyvpiacra, belátható időn belül fel fogja-e váltani a nyomtatott könyveket, illetve, hogy az illegális internetes letöltések nem kezdik-e majd ennek kapcsán komolyan veszélyeztetni a könyvkiadást/könyv-értékesítést.

Vizsgálom továbbá, hogy Magyarországon hány kiadó, illetve a kiadók hány százaléka foglalkozik szépirodalommal, illetve ezeknek mekkora csoportja foglalkozik kizárólag ezzel. Valamint, hogy mivel próbálják eladhatóvá/eladhatóbbá tenni ezeket az alkotásokat

A KÖNYVPIAC HELYZETE MAGYARORSZÁGON

Csökkenő könyvforgalom a magyar könyvpiacra

Ha a szépirodalom piacát vizsgáljuk, mindenképp tisztába kell kerülnünk a könyvpiac helyzetével általában. A metróban, reklámújságokban, az interneten rengeteg új könyvvel találjuk szemben magunkat. Olvasni azonban – ha hihetünk a közvéleménynek – viszonylag kevesen (vagy keveset) olvasnak. Ezen vélekedés alapja az lehet, hogy mi magyarok egyre kevesebb pénzt költünk könyvekre.

A magyar könyvpiacra túltermelés folyik.

„Az elmúlt évi(2010) könyvforgalom 61.571.635.000 Ft volt.

(2009-ben a regisztrált könyvforgalom 64.172.773.000 Ft-ot tett ki, azaz a csökkenés mértéke 4,05 % volt. A KSH által közölt hivatalos infláció a múlt évben 4,9% volt, a könyvpiaci forgalom visszaesése tehát valóságosan 9 %-os.)

A 181, adatot szolgáltató könyvkiadó elmúlt évi forgalma: 56.103.705.000 Ft volt, a teljes könyvpiac 90,12 %-a.

Az import könyvek elmúlt évi forgalma: 4.067.930.000 Ft.

Az adatot nem szolgáltató, csupán néhány könyvcímet publikáló kis cégek, illetve intézmények becsült forgalma: 600.000.000 Ft volt.

A félárú vagy diszkont könyvek forgalma becsült adataink szerint az elmúlt évben 800.000.000 Ft volt.”

A magyarországi könyvforgalom 2010-ben

Forrás: Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete – mkke.hu

A csökkenő tendencia a 2008-as csúcs óta figyelhető meg:

Magyarországi könyvforgalom 2000-2010

Év	Kiadások száma	Példányszám
2000	9 592	36 995 000
2001	9 023	33 269 000
2002	10 207	46 680 000
2003	9 497	33 610 000
2004	11 928	33 317 000
2005	13 599	42 624 000
2006	11 737	39 452 000
2007	13 600	43 824 000
2008	15 255	44 500 000
2009	13 562	37 626 000

2010	12 997	34 416 000
------	--------	------------

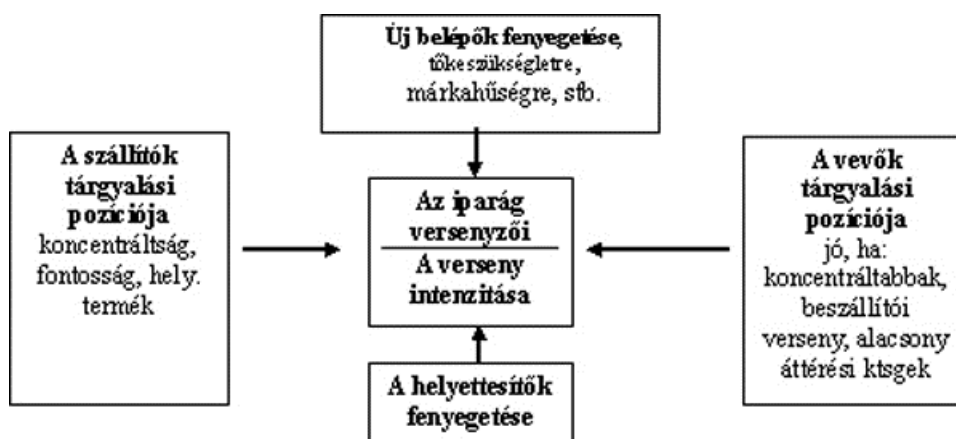
Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Miért nem vásárolunk? A sokak által rebesgetett kulturális hanyatlás – ami egyelőre nincs alátámasztva – valamint a válság hatásai – ami valóban racionális ok lehet, különös tekintettel arra, hogy 2008 után kezdett újból csökkenni a könyvforgalom – mellett figyelembe kell vennünk azt a tényt is, hogy aki könyveket olvas, az nem okvetlenül vásárol könyveket.

Könyveket kölcsönözhetünk könyvtárakból, olvashatunk internetes könyvtárak website-jain (pl.: az Országos Széchényi Könyvtár által ütemeltetett Magyar Elektronikus Könyvtár – <http://mek.oszk.hu>), kölcsönkérhetünk ismerősöktől, és ami a legkevésbé kedvez a könyvpiacnak: a legújabb könyveket már le is tölthetjük illegális warez-site-okról. Hazánkban pedig igen nagymértékű „torrentezés” megy. (Maga a torrent mint adatátviteli forma természetesen abszolút törvényes, teljesen jogtisztá anyagokat is letölthetünk, megoszthatunk vele. Természetesen, ha „torrentezésről” beszélünk, nem ilyesmire gondolunk.)

A kiadóknak természetesen nem ez az egyetlen nehézség, amivel meg kell küzdeniük. A legkézenfekvőbb, ha Porter-féle iparági elemzés alá vetjük a hazai könyvkiadást.

Porter-féle 5 erő a magyar könyvpiacon

1.ábra: A porter-féle 5 erő

Ami a szállítók tárgyalási pozícióját illeti, egy könyvkiadó esetében megemlíthetjük a papír- és nyomdaipart, természetesen az írókat és fordítókat, ám általában nem róluk szólnak a panaszok. A kereskedők sokszor csak bizományba hajlandók könyveket átvenni, ami gazdálkodási nehézségeket okoz a kiadóknak (hiszen az írókat, fordítókat fizetni kell), és igaz ugyan, hogy más európai országokban is létezik ez a jelenség, de ezekben az országokban

létezik fixáras felvásárlás is. Emellett a kereskedők igen nagy (45-55%-os) árrést tesznek a kötetekre. Ez a kiadóknak komoly fejtörést okoz, hiszen az ár megfizethetőségének jelentős része van egy könyv eladhatóságában.

A fenti problémák megoldására tett törvényjavaslatot a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete:

„Az Európai Unió országában fix árként ismert kötött könyv-árrendszer a tagországok döntő többségében parlament által elfogadott törvényben rögzítetten, a magyarországihoz hasonlóan szigorú versenytörvényi előírások mellett, a jogrendszerbe illeszkedően, hatékonyan működik. [...]

A könyvek kötött ára a német nyelvterületen, Németországban, Ausztriában és Svájcban tekinthet vissza a legrégebbi múltra. Németországban 1887 óta alkalmazzák, 2002-ig jogszabályi háttér nélkül, az érintett könyvpiaci szereplők egymás közötti megállapodásával. 2002-ben a Bundestag kivételes egyetértésben, a képviselők egyhangú döntésével hozott törvényt a könyvek árkötöttségéről (Buchpreisbindungsgesetz). A csatlakozás előtti Európai Unió 15 állama közül ma 12 országban ugyancsak törvény szabályozza a kötött könyvár intézményét, a hazánkkal együtt uniós taggá vált országok közül legutóbb Szlovéniában fogadott el a törvényhozás törvényt erről a kérdésről.

A kötött könyvár-rendszer mindenekelőtt az újdonságok védelmét jelenti, azáltal, hogy a kiadó és / vagy az importőr határozza meg az általa megjelentetett vagy forgalomba hozott könyv fogyasztói árát, s az meghatározott ideig – az európai joggyakorlat szerint 1-2 évig – a kiadó engedélye nélkül nem változtatható meg. Magyarországon – a német nyelvterülethez hasonló, évszázados szokásjog alapján működik a kötött könyv-árrendszer. Hazánkban az árak kötelező kötöttsége azonban 6 hónap, ez rögzült ugyanis 1992-ben a piaci szereplők közötti megállapodásban, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése Versenyszabályaiban, ezért a javaslat is ezt a féléves árrögzítést tartalmazza.”

MKKE – Törvény a könyvek árkötöttségéről – Általános indoklás

Forrás: http://www.mkke.hu/page.php?page=ACTIVITY_BILL (ezen a linken a teljes törvényjavaslat megtekinthető)

A fenti törvény megkönnyítené a piacra való belépést, valamint bizonyos mértékben ki is egyensúlyozná a piacot, melyen az érvényesülés új belépőként jelen pillanatban igen nehézkes.

Ami a helyettesítők fenyegetését illeti, többféle megközelítésben gondolkozhatunk. Ha a könyvolvasásra, mint szabadidős tevékenységre tekintünk, helyettesítő termék lehet minden egy helyben, nyugalomban végezhető szórakoztató tevékenység, úgy mint televíziózás, film-

sorozat nézés (DVD, Blue-ray), számítógépes programok használata. Ma ezek is a könyvekhez hasonló mobilitással rendelkeznek. Ha tudományos ismeretterjesztő eszközként szemléljük a könyveket, ebben az esetben az internetes adatbázisok számítanak igen kézenfekvő helyettesítőknek.

Amennyiben az első megközelítés mellett maradunk (a szépirodalomra márpedig ez illik), feltételezzük, hogy az olvasó az olvasás élményéért olvas, amelyhez a könyv, mint lapozható, szagolható, teljes egészében materiális és – figyelembe véve a komoly, több évezredes múltját – kultikus tárgyként tartozik hozzá. Ezt persze az idő múlásával a praktikusság elhomályosíthatja, de egyelőre – különös tekintettel arra, hogy az e-book forgalom legnagyobb részét tudományos értekezések és tankönyvek teszik ki – ez a veszély még nem fenyegeti a könyvpiac szépirodalmi szegmensét. Emellett az átalakulás mellett kérdés, hogy az „olvasási élmény” csorbulna-e annyira, hogy az a szépirodalom-olvasói közönség csökkenéséhez vezessen, vagy praktikus, kezes megoldás-e annyira, hogy tovább bővítse ezt a kört. Ez az irodalmi trendhez hasonlóan nehezen jelezhető előre.

Kutatásom témája pedig az öt erő közül a fogyasztók tárgyalási pozíciója. A dolgozat további részében ezt tárgyalom.

A MAGYARORSZÁGI KÖNYVPIAC FOGYASZTÓI

Korosztályok olvasási gyakorisága közti különbségek

A fogyasztói oldalt vizsgálásához online kérdőívet készítettem (1. melléklet), melyen keresztül azt vizsgáltam, vajon melyik korosztály lehet a célcsoportja egy szépirodalommal foglalkozó könyvkiadónak, valamint a fogyasztók általános (illetve némely kérdésben kifejezetten szépirodalomra vonatkozó) vásárlási szokásait.

(A megkérdezettek (84 fő) átlagéletkora 29 év, 71,25%-uk nő, 28,75%-uk férfi volt.)

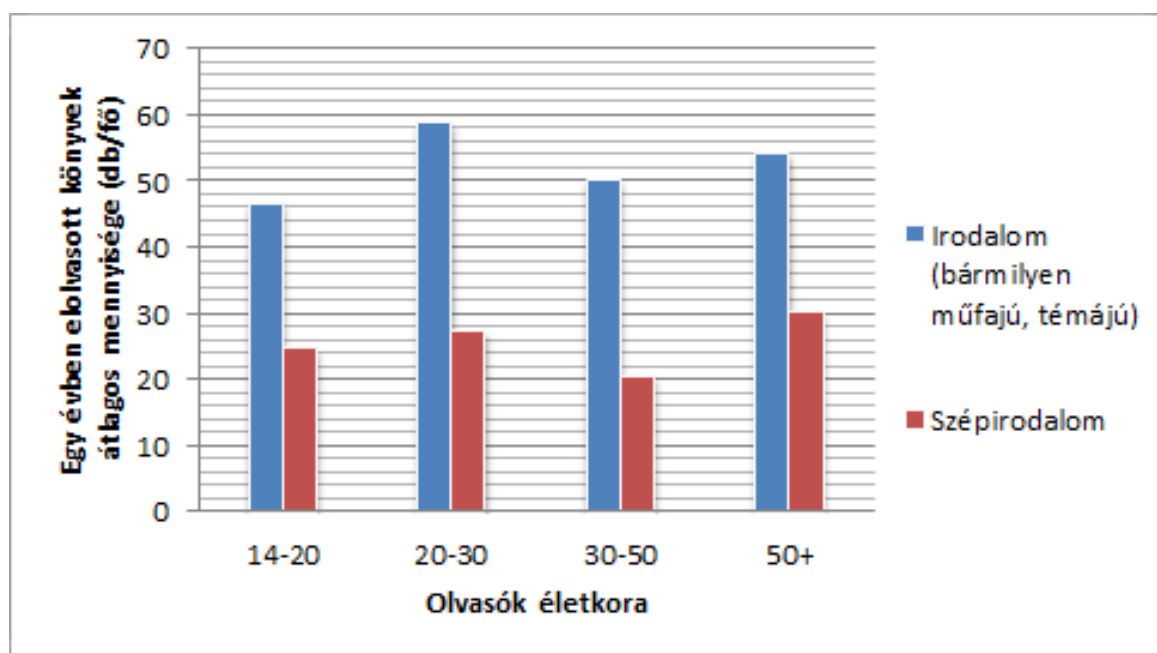
Mindenekelőtt válasszunk célcsoportot korosztály szerint, illetve vizsgáljuk meg, általánosan vonatkoztathatunk-e különböző olvasási szokásokat egy-egy korosztályhoz.

Olvasó célkorosztály? Idősek. Az általános vélekedés az, hogy a fiatalok nem olvasnak. De lássuk, valójában mennyit olvasnak a „mai fiatalok” a mai középkorúakhoz és idősekhez képest!

Az ember úton-útfélen szembesül azzal a sztereotíp megjegyzéssel, hogy a mai fiatalok nem olvasnak. Az elgondolás persze nem alaptalan, hiszen (eltekintve minden társadalomkritikától) az olvasás egy fajta hobbi, szabadidős tevékenység, és mint ilyennek rengeteg helyettesítője lehet, kétségtelenül több(fajta), mint húsz évvel ezelőtt.

Mégis, ha a fiatalok valóban nem olvasnának, a metrók legnagyobb hirdetőfelületei valószínűleg nem hemzsegnének a kifejezetten tizen-, huszoneves korosztályt megcélzó ponyvák reklámjaitól. Ráadásul az utóbbi évek bestsellereinek egy része szintén fiataloknak szóló ponyva volt (pl: Twilight-sorozat).

Tehát olvasnak ezek a fiatalok. Kérdés hogy mennyit, illetve, hogy mit:

2.

ábra: Korosztályokra jellemző könyvolvasási gyakoriság

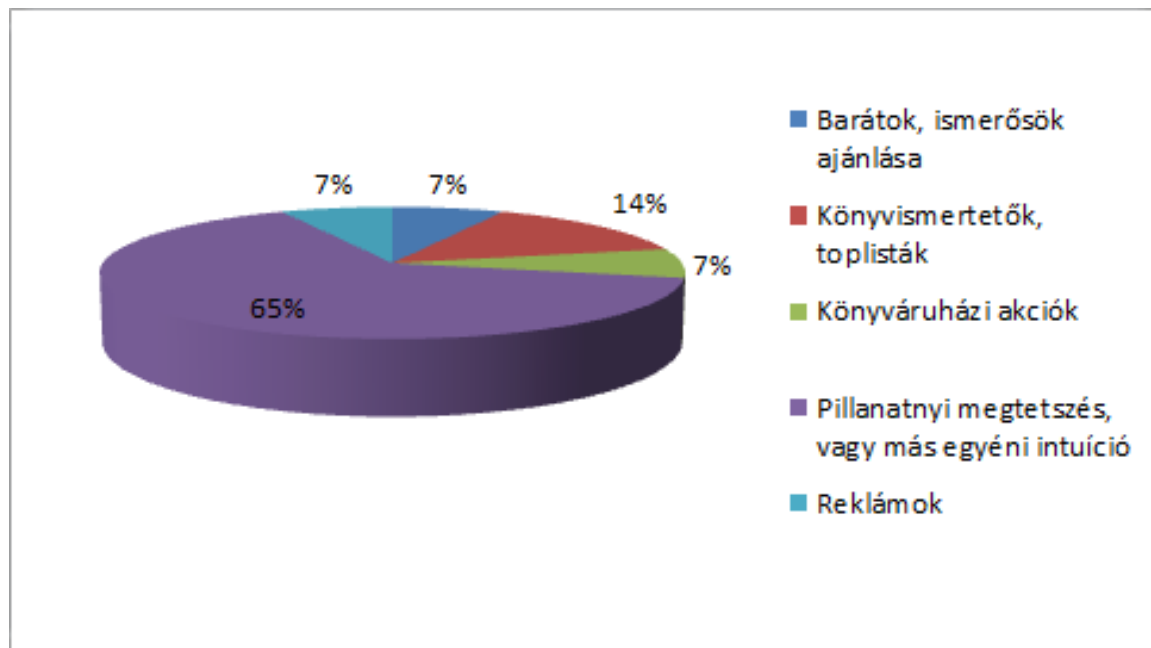
A fenti ábrán (1. ábra) azt mutatja, hogy a megkérdezettek korosztály szerint csoportosítva átlagosan hány könyvet olvasnak éves szinten (kék oszlopok). A legtöbb kötetet a 20-30 éves korosztály fogyasztja (átlagosan 58,89 kötetet), nem sokkal, mindössze (kerekítve) 5 kötetel van lemaradva hozzájuk képest az 50-es és annál idősebb korosztály (54,17 kötetel), míg a 30-50-es korosztály 50,31, a 14-20-as pedig 46,78 könyvet olvas évente. Korosztálytól függetlenül átlagosan 53,73 könyvet olvasunk el. Így tehát a legkevesebbet olvasók is csak 12 kötetel olvasnak kevesebbet, mint a legtöbb könyvet elolvasók (illetve a legkevesebbet olvasók átlagtól való eltérése mindössze 12,9%). Ez a 20,3%-os különbség egyébként két egy mást követő (14-20, 20-30) korcsoport között figyelhető meg. A második legnagyobb különbség (az imént említettől nem sokkal lemaradva) a 20-30-as és a 30-50-es korcsoport között mutatkozik, 15,3%-kal.

A 14-20 éves korosztály, mint célcsoport vizsgálata

A 14-20-as korosztály tehát vagy nem motivált az olvasásban (annyira, mint a náluk egy kategóriával idősebbek), vagy nem talál megfelelő irodalmat. A 30-50 éves korosztálynál általános érv az „olvasás ellen” a fáradtság és az időhiány. Életkörülményeikből (munka, gyermeknevelés, stb.) adódóan idejüket és energiájukat kevésbé igénybevevő kikapcsolódást választanak (pl. televíziózás), vagyis náluk nem az az általános probléma, hogy nem találnak maguknak megfelelő kiadványt.

A fiatalok esetében azonban érdemes lehet népszerűsíteni az olvasást, illetve nagyobb hangsúlyt fektetni az olyan sorozatokra, mint J. K. Rowling Harry Potter kötetei, vagy Darren Shan regényei, amelyek *kifejezetten* ezt a korosztályt célozzák meg.

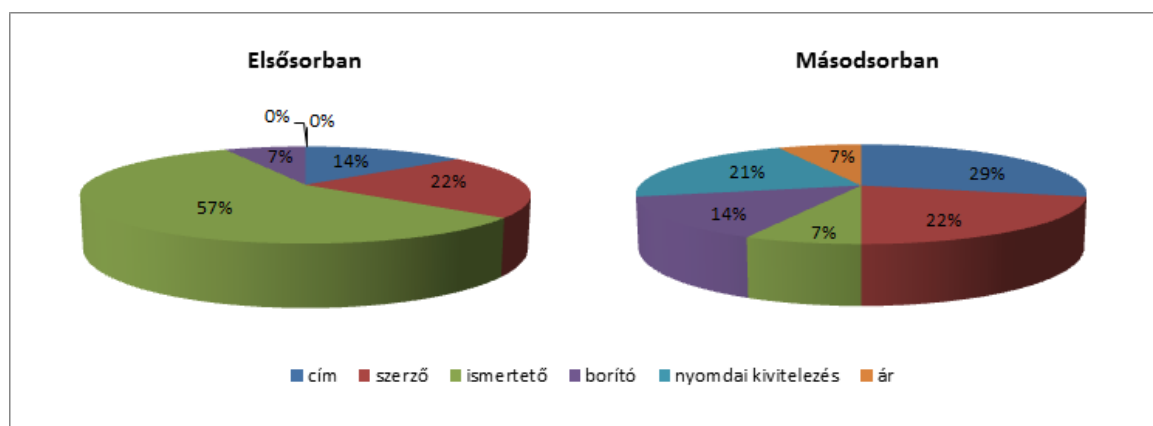
Az alábbi ábra azt mutatja, mi ösztönzi a 14-20 éveseket egy könyv megvásárlására:

3. ábra: Könyvvásárlás motivációs tényezői a 14-20 éves korosztálynál

Mint az az ábrából is kitűnik, többségük pillanatnyi megtetszés, vagy más egyéni intuíció alapján vásárol, azaz besétál egy könyvesboltba (vagy egy online könyváruház honlapját böngészi), és elkezdi szemügyre venni a könyveket, majd kiválaszt egyet, ami éppen megfogja, vagy eleve konkrét elképzelései vannak azzal kapcsolatban, milyen témájú, vagy stílusú könyvet szeretne olvasni. (Meglépő, de ez azokra a 14-20 évesekre nézve is igaz, akik évente kevesebb, mint 10 könyvet olvasnak el – azaz, havonta kevesebb, mint egyet –.)

Ebből kiindulva az eladás sikerességét körülbelül 65%-ban befolyásolják a könyv „külső jegyei”, úgymint: borítón lévő illusztráció, fülszöveg, ár(!) stb. Hogy a szóban forgó korosztály melyik jegyet veszik elsődlegesen (illetve másodlagosan) figyelembe, arról a következő ábra ad tájékoztatást:

4. ábra: Könyvválasztás szempontjai a 14-20 éves korosztálynál

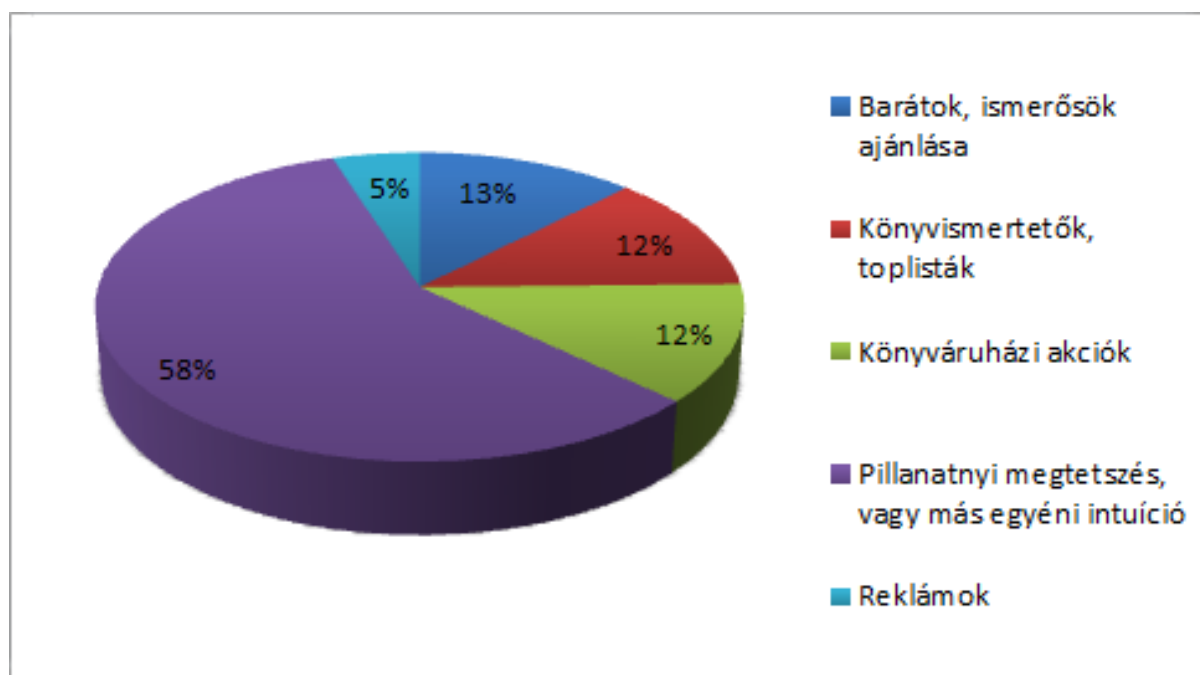
A felmérés szerint tehát, mikor egy 14-20 éves fiatal kiválaszt egy könyvet, elsősorban a könyv ismertetője alapján választ, minden egyéb (szerző, cím, nyomdai kivitel, stb.) csak ezután kerül osztályzásra. Másodsorban szerző alapján válogatnak, az ár senkinél (egyetlen megkérdezettnél) sem szerepel az első helyen, sőt második helyre is csak 7 százalék állította.

Figyelembe véve továbbá azt, hogy a könyvházi akciók is csak 7%-nál számítottak komoly motivációs tényezőnek, kijelenthetjük, hogy a fiatalok nem vesznek meg egy könyvet pusztán azért, mert olcsó. A könyvek első rostálásakor azoknak külalakja, azaz a borító arculata a rajta lévő illusztrációval egyetemben, valamint a nyomdai kivitel együttesen is igen keveset nyom a latban (7%), noha ez második körre ugrásszerűen megnő (35%).

Még a megfelelő címválasztás, és a szerző neve (ez a művek kiválogatásán túl egyébként sem a kiadótól függ) is eltörpül ahhoz képes, hogy mennyire sokat adnak a könyv hátsó borítóján lévő rövid ismertetőre. Tehát erre az ajánlásra kell igen nagy hangsúlyt fektetnünk, ha ennek a korosztálynak akarunk könyvet eladni.

A könyvpiac fogyasztóinak életkorra való tekintet nélküli vizsgálata

Az általános motivációs tényezők nem sokban térnek el a 14-20-éves korosztályétól.

5. ábra: Könyvvásárlás motivációs tényezői (korosztálytól függetlenül)

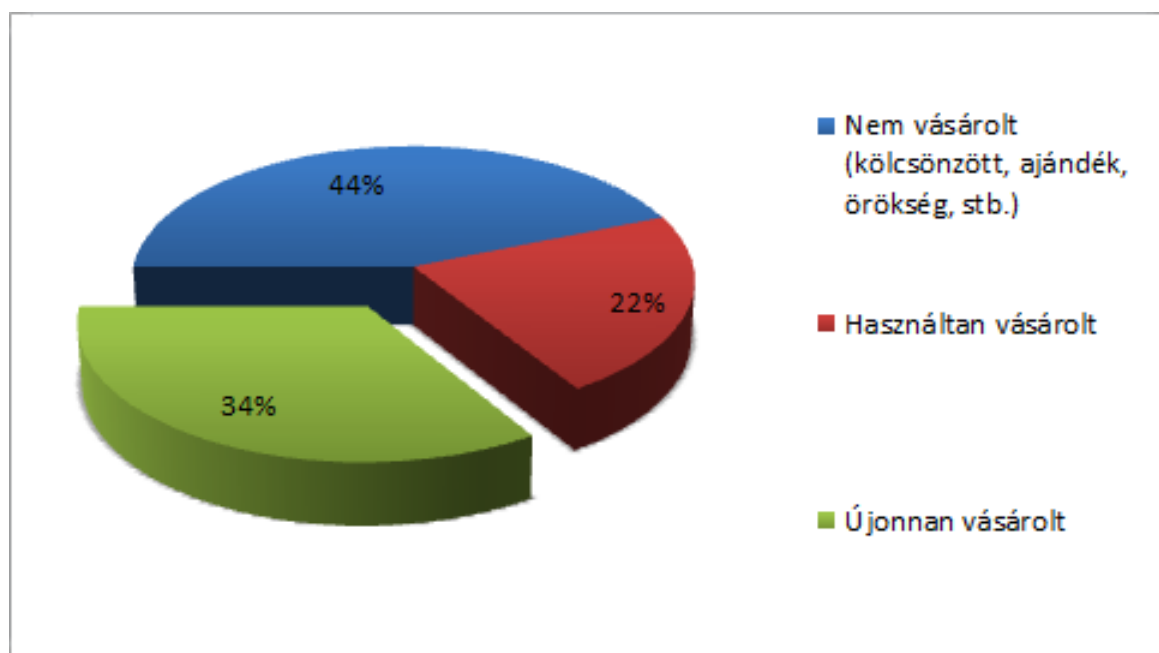
Itt is a pillanatnyi megtetszés dominál, közel 60%-ban, az áruházi akciók vonzóképesége azonban (7%-ról 12%-ra) nőtt, nemkülönben a baráti ajánlások figyelembevétele (7%-ról 13%-ra, azaz közel megduplázódott). Némi csökkenést figyelhetünk meg ugyanakkor a direkt-marketing figyelembevételénél, ennél pedig kijelenthetjük: csupán igen kis mértékben befolyásolja a vásárlókat.

Ennek ellenére természetesen vannak olyan kiadók, melyeknél igen komoly hangsúlyt fektetnek mind a direkt-marketingre, mind az akciókra (pl.: Az Ulpius-ház Könyvkiadó reklámjaival bizonyára mindenki találkozott már, aki Budapest belvárosában tömegközlekedést igénybe szokott venni, vagy megfordul a nagyobb könyvtárakban – szóróanyagok -.)

Az alapvető tendencia tehát maradt a korábban (14-20 éveseknél) megfigyelt: „Körülnézek, ami megtetszik, azt megveszem”

A fentiek ismeretében ha sikerülne is növelnünk a könyvek felvásárló-tömegét, akkor sem biztos, hogy kielégítően nagy növekedést tudnánk elérni, ugyanis, amikor eladunk egy könyvet, azt nem egy embernek adjuk el. A könyvet ugyanis a tulajdonosok nem ritka esetben kölcsönadják ismerőseiknek, rokonaiknak, barátaiknak, vagy tovább értékesítik valamely internetes (vagy más típusú) használtáru piacon, vagy antikváriumokon keresztül. Aki tehát

kölcsönöz, vagy használtan vásárol könyvet, annak a könyv elolvasása nem jelent bevételt a kiadóknak. Márpedig (ahogy azt az 5-ös ábra is mutatja) az olvasók könyveiknek csupán 34%-át veszik újonnan.

6. ábra: Könyvolvasók vásárlási hajlandósága

A fenti arány kapcsán érdemes néhány pillantást vetni az e-bookok helyzetére. A fentieket ugyanis nagyban befolyásolja egyrészt, az említett könyvforma ára, de még jobban az a tény, hogy az e-bookok elterjedése nagyban elősegíti az illegális letöltések könyvekre való kiterjedését is, ami pedig igen komoly veszélyt jelenthet, hiszen Magyarország élen jár warezhasználatban, olyannyira, hogy a Warner Bros Entertainment „büntetést” is mért ki ránk az illegális filmletöltések okán.

A megkérdezettek 36,59 %-a olvas e-bookot, de az általuk olvasott könyveknek mindössze 26,41%-a e-book.

A MAGYAR KÖNYVPIAC SZÉPIRODALMI SZEGMENSE

Szépirodalom, mint irodalmi kategória

Miután sikerült átfogó képet kapnunk a könyvvásárlók általános vásárlási szokásairól, ideje szűkíteni a kört a szépirodalomra. Ahhoz pedig, hogy a szépirodalom helyzetéről tárgyalhassunk, mindenekelőtt el kell választanunk a többi irodalmi ágtól. Értelmeznünk kell magát az irodalmat, mint publicisztikai formát, mely nem minden esetben hordoz művészi értékeket, noha az ember elsősorban azt mondaná: az irodalom mindenképp a művészet egy formája.

„Irodalom (litteratura), az emberi szellem élő szóval előadott vagy írásba foglalt műveinek bizonyos összessége (Beöthy Zsolt meghatározása). Bizonyos összessége, mert nem tartozik az Irodalom fogalmába minden írott mű, csak az, mely az olvasók nagyobb köréhez maradandó hatással kíván szólni [...] az írásba nem foglalt irodalom egyrészt csak a költészetre szorítkozik, másrészt az irodalom fejlődésének igazi alapja az írás, mely megadta a prózai irodalom létfeltételeit, s a könyvnyomtatás, mely azokat kifejlesztette. Az irodalom fogalmát a fentebb adott tágabb értelemmel szemben rendszerint szorosabb értelemben szokás használni s a nemzetek egyetemes irodalmán kívül beszélnek azok nemzeti irodalmáról. Míg az előbbi fogalom kiterjed az irodalmi jelenségek minden körére, tehát az ismeretterjesztő, szaktudományi munkákra is (teológia, jogtudomány, orvostan, természettudományok stb.), melyeket Wordsworth Books of knowledge (ejtsd : buksz af nanulidzs) neve alatt foglal össze, az utóbbi csak azon műveket foglalja egybe, melyekben legkiválóbban nyilatkozik a nemzet szelleme, melyek az ember egész lelki világára hatnak. Ide sorozzák a Wordsworth-tól Books of power-nek (ejtsd: pauer), ható könyveknek nevezett műveket, első sorban a költészetet, azután a szónoklatot, essay-irodalmat, történetet.”

Forrás: Révai nagy lexikona X. kötet

A fentiek ismeretében tehát beszélhetünk szakirodalomról, tudományos- és ismeretterjesztő irodalomról, (korszerűen kiegészítve) gyermek- és ifjúsági irodalomról, ponyváról és szépirodalomról. Ez utóbbi kettő között meglepően vékony a határvonal. Hogy mi számít szépirodalomnak, azt az aktuális irodalmi elit dönti el, és az idő múlásával folyamatosan változik, mégsem summázhatjuk annyival a dolgot, hogy a fogalom használata teljesen önkényes.

„(belletrisztika, a francia belles lettres-ből) az irodalomnak az az ága, melyben a szép eszméje uralkodik, s fő cél a tetszés; ide tartozik nevezetesen a költői irodalom, akár verses, akár prózai alakban.” – Révai nagy lexikona

Ez a definíció az 1920-as évekből származik. Ez idő tájt az irodalom komoly átalakuláson ment keresztül (avantgard stílusirányzatok megjelenése). A „magasirodalom” fő célja már nem a tetszés volt. Ugyanakkor ismert a „ponyva” műfaja, ahol a tetszés jóformán elsődleges követelmény.

„Tulajdonképpen kialakulását a könyvnyomtatásnak, s az evvel párhuzamosan növekvő alfabetizmusnak köszönheti: ekkor születnek meg a népkönyvek, a széphistóriák, hogy csak a hazai multnál maradjunk. Ebben a korban a ponyva terjesztési eszköz volt, s szerepe kétségtelenül irodalomhordozó. A gyarmatosító korszak egy újabb nemzetközi ponyva-őst teremtett; a pikaresztkregényt; Lesage, Defoe, Smollett az irodalmi keresztapák. A romantika évszázada új lendületet adott a «meztelen kaland» megnyilatkozásának, a történelmi és főleg a nagyvárosi ponyvának; Dumas, Sue, Ponson du Terrail már a gyárilag termelt regény úttörői. A tulajdonképpeni detektív műfaj Poe-novelláiban jelentkezik; Gaboriau már regényhőssé avatja a detektívet; Conan Doyle pedig megszerzi ennek a formának a legszelesebb népszerűséget. Bret Harte a Wild-West-regények végtelen sorozatát vezeti be; megjelenik a szentimentális ponyva is (Marlitt). A példányszám növekedésével kialakul a mai nagyipari ponyvaregénygyártás, amely körülbelül úgy viszonylik az irodalomhoz, mint a mai film átlaga Chaplinhez.”

Forrás: Nagypál István: Ponyva és irodalom (Nyugat, 1941, 6. szám)

Az imént említett szerzőket ma kétségtelenül a „klasszikus szépirodalom” kategóriába soroljuk. Az utóbbi néhány évtizedben nem csak az ő megítélésük változott, hanem a ponyva fogalma is.

Nagy általánosságban igaznak mondható a következő definíció: *„Cselekményük a legtöbb esetben sematikus, egyszerű, a szövegek nyelvi megformáltsága igénytelenebb, a fordulatok kiszámíthatóak, előre sejtethetőek. Nem jellemzi e műveket sem tartalmi, sem formai, sem elbeszéléstechnikai, sem motivikus értelemben az eredetiség, az egyediség, sem az újító, formabontó szándék.”*

Forrás: Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtár – Tanári mellékletek

Érdekes, hogy bár általánosan valóban így jellemeznénk a ponyvát, a második mondat már a legkisebb mértékben sem húzható rá a műfaj nagymestereire: Rejtő Jenőre, Agatha Christie-re.

Mindemellett az sem kerülheti el figyelmünket, hogy sokszor az „irodalmi elit” valóban alaptalanul utasít el újszerű gondolatokat, mondván: azok nem méltók az irodalomhoz. Valódi tévedéseiket az idő természetesen igazolja, így például ma mind Mary Shelley, mind Oscar Wilde szépirodalom címszó alatt kötelező tananyag a középiskolákban.

„A ponyva fogalmának használatát, alkalmazhatóságát tehát nehezzé teszi, hogy nem tiszta műfaji kategória, nem lehet pontosan „kijelölni” határait, meghatározása nem elég pontos.”

Forrás: Kempelen Farkas Digitális Tankönyvtár – Tanári mellékletek

Több olyan műfaj is ismeretes, mint a fantasy, sci-fi, horror, thriller valamint a krimi, amelyeket alapvetően ponyvák közé sorolunk, noha vannak olyan képviselői, akiknek művei ma egyértelműen szépirodalmi alkotásnak számítanak, mint J. R. R. Tolkien Gyűrűk urája, Mary Shelley Frankensteinje, vagy Sir A. C. Doyle Holmes regényei (bár ez utóbbiakat sokan inkább csak lektúrnak tartják).

További nehézséget jelent szétválasztani a klasszikusokat a ponyvától. Ennek az esetben tökéletes iskolapéldája Rejtő Jenő munkássága. Az író mind a mai napig ponyvaíróként tartják számon, noha igen kevesen merik vitatni, egyedi humorát, zsenialitását.

A fentiek tükrében, ha megpróbáljuk valahogy körvonalazni a szépirodalmat, a következőket mondhatjuk: Szépirodalomnak számítanak mindazok a nem-tudományos jellegű irodalmi művek, amelyek a szórakoztatáson túl komoly céllal (például nevelő-, társadalom-jobbító céllal) rendelkeznek, formailag pedig az adott kor és társadalom elvárásainak megfelelően igényesek, „szépek”, vagyis szóhasználatban, mondatszerkesztésben, valamint képi- vagy érzelmi jelenségek láttatásában a köznapi nyelvhasználatnál magasabb szinten állnak.

A magyarországi szépirodalom eladási mutatói

A szépirodalom eladhatóságának vizsgálatát nagyban nehezíti, hogy (mint az az eddig leírtakból is kitűnik) hivatalosan ez a termékcsoport nincs behatárolva, elkülönítve. Ez a kategória tulajdonképpen nem is létezik, legalább is nem ebben a formában.

Amennyiben a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisából szeretnénk adatokat lekérni, szemet szűrhet, hogy a könyvkategóriák között nincsen ponyva. Egészen pontosan a következő kategóriákból válogathatunk: tudományos, ismeret-terjesztő, szakirodalom, szépirodalom, ifjúsági- és gyermekirodalom, tankönyv, egyéb.

A továbbiakban az általam szépirodalom címszóval jelölt kategória 90%-ban a klasszikus (oktatott, nem vitatott) szépirodalomra fog utalni. A fennmaradó 10%-ba pedig beletartoznak azok az elismert írók, költők, akik kortársak ugyan, de nem vitatott, hogy szépirodalmi műveket alkotnak. pl.: Eszterházy Péter, Spiró György, Cserna-Szabó András

Ha Lewis Carroll Antoine de Saint-Exupéry, Móra Ferenc, esetleg Móricz néhány műve a gyermekirodalomhoz van sorolva (amire márpedig van esély) akkor az általunk vizsgált kategória egy része az ifjúsági- és gyermekirodalomnak, valamint a szépirodalomnak, ugyanis ez a „szépirodalom” nem az a szépirodalom. Hogy mekkora része, azt nem lehet *pontosan* megállapítani. Mindazonáltal érdemes vetni rá néhány pillantást:

**Magyarországon kiadott könyvek 1990-től 2010-ig (alkategóriák adataival
kiegészítve)**

Év	Szépirodalom		Ifjúsági- és gyermekirodalom		Összes kiadott könyv	
	Szám	Példányszám	Szám	Példányszám	Szám	Példányszám
1990	1560	47 009	476	15 294	8 322	125 741
1991	1 399	31 735	486	10 886	8 133	99 964
1992	1570	28 798	625	11 840	8 537	88 099
1993	1767	26 062	769	12 460	9 170	77 157
1994	1986	24 989	822	11 894	10 108	75 645
1995	1869	19 641	791	11 012	9 314	66 923
1996	1824	15 799	606	4 797	9 193	53 194
1997	1817	14 615	534	3 267	9 343	48 354
1998	2448	14 894	797	4 997	11 306	49 870
1999	2122	12 471	546	3 359	9 592	47 267
2000	2 122	11 220	546	2 354	9 592	36 995
2001	2 329	12 568	459	2 111	9 023	33 269
2002	2 249	12 238	472	2 022	10 207	46 680
2003	2 165	9 874	531	2 303	9 497	33 610
2004	2 377	9 515	833	2 428	11 928	33 317
2005	2 745	10 522	956	3 398	13 599	42 624
2006	2 667	10 516	858	3 711	11 737	39 452
2007	3 324	12 023	1 170	4 574	13 600	43 824
2008	3 252	10 207	1 407	5 255	15 255	44 500
2009	2 962	8 114	1 175	3 639	13 562	37 626
2010	3 064	8 629	1 229	3 590	12 997	34 416

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A szépirodalom kicsit kilóg a sorból, több szempontból is. A könyvpiaccal kapcsolatban két fontos megállapítást tett az MKKE. Az egyik, hogy az utóbbi két évtizedben a könyvpiac 2008-ban produkált csúcsforgalmat, azóta csökkenő tendencia jellemzi. A másik pedig, hogy – ennek megfelelően – 2010-ben is csökkenés volt megfigyelhető az előző év mutatóihoz képest. Ez az ifjúsági- és gyermekirodalomra igaz is, a szépirodalomként számon tartott kiadványokra azonban már nem. Noha a csúcstól (ami ez esetben 2007-ben következett be) csökkenő tendencia volt megfigyelhető, 2009 után ismét növekedés következett.

Ezen adatok alapján a szépirodalom helyzete a többi kiadványhoz képest is kifejezetten jó, és már ennyiből meg is válaszolhatnánk a kutatás alapkérdését. Ezek szerint tehát igen, eladható, sőt hazai viszonylatban kifejezetten jól jövedelmez (tekintve, hogy abból indultunk ki, hogy bár túltermelés van, a könyvkiadás nem veszteséges Magyarországon).

A fenti adatok mellett figyelembe kell azonban vennünk, hogy az eladott példányszám megnövekedése, nem tökéletesen arányos a bevétel növekedésével. A bevétel ugyanis még így is csökkent:

„A szépirodalmi, illetve fikciós művek eladási adatai szerény léptékű csökkenést mutatnak a megelőző esztendőhöz képest. A 20,57%-os piaci részesedés nemzetközi összehasonlításban ma is ritkaságszámba menően jelentős pozíciót jelent. Az ebbe a kategóriába sorolható művek tavaly 12.668.230.000 Ft forgalmat könyvelhettek el. (2009-ben a fikciós művek eladása 12.889.077.000 Ft-ot tett ki, a könyvpiac 20,08%-át.)” – Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülete – A Magyarországi könyvforgalom 2010-ben/

A dolog azonban mégsem ilyen egyszerű, hiszen az általunk vizsgált termékcsoport része csupán a fentiek, ugyanakkor hivatalos statisztikák mellett ennél sokkal konkrétabb adatot nem igazán tudunk szerezni. Illetve vizsgálhatjuk az ebben a kategóriában eladott könyvek listáit, amelyből már magunktól leválaszthatjuk a klasszikus, vagy már-már klasszikusnak tekinthető szépirodalmi műveket. Ennek jegyében vessünk néhány pillantást a KSH évközi adataira:

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, január-március
(magyar szerzők)**

Szerző – műcím	Példányszám
Wass Albert: Adjátok vissza a hegyeimet!	32 000
Rejtő Jenő: Bradley Tamás visszaüt	20 368
Magyar népmesék (Népek meséi 7.)	18 500
Rejtő Jenő: A láthatatlan légió	18 468
Rejtő Jenő: Az előretolt helyőrség	18 388
Rejtő Jenő: A láthatatlan légió	18 000
Wass Albert: Elvásik a veres csillag	17 468
Rejtő Jenő: Texas Bill	17 158
Rejtő Jenő: Csontbrigád	17 128
Rejtő Jenő: Az ellopott futár	17 000
Wass Albert: A tizenhárom almafa	16 000
Mikszáth Kálmán: A szelistyei asszonyok és más elbeszélések	15 000
Mikszáth Kálmán: A fekete város	15 000
Mikszáth Kálmán: A gavallérok	15 000
Mikszáth Kálmán: A Noszty fiú esete Tóth Marival	15 000
Lőrincz L. László: A sólyom kinyújtja karmait	14 000
Bartos Erika: Anna és Peti – Irány az óvoda	10 000
Bartos erika: Anna és Peti – Kistestvér érkezik	10 000

Nagy Bandó András: Vár rád Toscana	10 000
------------------------------------	--------

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Megfigyelhetjük, hogy a magyar ponyva nagymesterei (Rejtő Jenő, Lőrincz L. László) mellett igen szép eladásokat produkáltak „éppen divatos” szépirodalmi íróink is. Ilyen például Wass Albert (a tanulmány nem hivatott az ő munkásságát vitatni, egyébként is vitathatatlanul magas színvonalon alkotó költő, szépprózaíró). Az utóbbi években rövid idő alatt több kiadást is megéltek a regényei. Mellette csendesen, de vígan élük reneszánszukat Mikszáth Kálmán művei. És megjelenik egy kortárs szépirodalmi regény is: Nagy Bandó András Vár rád Toscana című regénye.

Az április-június ciklus hasonló:

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, április-június
(magyar szerzők)**

Szerző – műcím	Példányszám
Lawrence, L. L.: A villogó fények kolostora 1-2	50 000
Fable, Vavyan: Habospite	35 000
Szalai Vivien: Drága kéj	20 000
Wass Albert: Kard és kasza 1-4	18 000
Rejtő Jenő: A szőke ciklon	16 828
Rejtő Jenő: Vesztegzár a Grand Hotelben	16 798
Rejtő Jenő: A megkerült cirkáló	16 788
Rejtő Jenő: Az elveszett cirkáló	16 768
Rejtő Jenő: Pizskos Fred közbelép	16 768
Rejtő Jenő: Pizskos Fred, a kapitány	16 648
Rejtő Jenő: Tigrisvér	16 628
Fejős Éva: Hello, London	15 004
Marék Veronika: Annipanni, mesélj nekem	15 000
Mikszáth Kálmán: Igazi humoristák	13 500
Mikszáth Kálmán: Mesés várak	13 500
Mikszáth Kálmán: Sárika grófnő	13 500
Fejős Éva: Dalma	12 000
Varga Katalin: Gógös Gúnár Gedeon	10 040
Fekete István: Vuk	10 020
Bartos Erika: Bogyó és Babóca évszakos könyv	10 010

Bartos Erika: Annakönyv - a kezdetek	10 000
Bartos Erika: Irány az iskola	10 000
Varga Katalin: Mosó Masa mosodája	10 000

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

Szembetűnő hasonlóságok: Rejtő Jenő vezet. Összességében az ő műveiből adtak el a legtöbbet itthon ebben az időszakban, számunkra sajnos ez még mindig nem motiváció, bár – mint arra már többször is kitértem – Rejtő igencsak határeset. Mind a mai napig ponyvaként, pontosabban a ponyva nagymestereként van elkönyvelve, ugyanakkor vitathatatlan klasszikus, nem említendő egy lapon a kortárs ponyvákkal. Élén szerepelnek természetesen az új megjelenések. A már ismert Leslie L. Lawrence, és a fiatalabb, de egy sikerkönyvet (természetesen ponyvát) már magáénak tudható Szalai Vivien is dobogós. Megjelenik még Fejős Éva legújabb regénye. Tulajdonképpen a ponyvák uralják a piacot.

De mi a helyzet a szépirodalmi művekkel? Az előző ciklushoz hasonlóan Mikszáth Kálmán (3 regénnyel) és Wass Albert jelennek meg a toplistán, illetve feltűnik egy (a fejezet elején tárgyalt) gyermekirodalom – szépirodalom metszetbe tartozó írásmű is: Vuk, Fekete István tollából.

Illik megemlítenem a fentiek mellett Varga Katalin két korszakalkotó (ha nem is szépirodalmi, de kifejezetten nagy jelentőséggel bíró) gyermekkönyvét. Legnépszerűbb könyve, a Gögös Gúnár Gedeon 1962-ben jelent meg. Azóta negyvenkét kiadást ért meg és eddig több mint 2,5 millió példányban kelt el.

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, július-szeptember
(magyar szerzők)**

Szerző - műcím	Példányszám
Karinthy Frigyes: Budapesti emlék	39 500
Rejtő Jenő: A fehér folt	13 178
Wass Albert: A kastély árnyékában	13 000
Wass Albert: Átoksori kísértetek	13 000
Wass Albert: A funtineli boszorkány	13 000
Wass Albert: Mire a fák megnőnek	13 000
Rejtő Jenő: A pokol zsoldosai	12 478
Rejtő Jenő: Egy bolond száz bajt csinál	12 208
Wass Albert: Elvész a nyom	12 000
Wass Albert: Farkasverem	12 000

Rejtő Jenő: Menni vagy meghalni	11 628
Rejtő Jenő: A boszorkánymester	11 568
Inczédy Tamás: A Te könyved	11 300
Réczey Kata: Örvénykönyv: arno anno	11 300
Turai Laura: Mágnesangyal	11 300
Virág Balázs: Poét	11 300
Pásztor Béla – Weöres Sándor: Holdaskönyv	11 300
Lőrincz L. L.: A föld alatti piramis	10 000
Szalai Vivien: Hamis gyönyör: egy luxusprostituált vallomásai	10 000

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

2011. augusztus 31: Megjelenik a Kossuth Kiadó és a Metropol Napilap (új) közös, 22 kötetes sorozata. Karinthy Frigyes művei. Nyomdaiparilag is figyelemre méltóan igényes kivitelben, és megfizethető áron. Minden kötet ára 1490 Ft, leszámítva az elsőt, ez bevezető áron 495-ért kapható. Budapesti emlék. Ezt láthatjuk a táblázat tetején kerek 30 500 eladott példánnyal, amit egyébként mindössze 1 hónap alatt produkált. A sorozat következő két kötete még szeptemberben megjelent, mégsem látjuk őket a listán. Ennek egyik oka lehet, hogy a 2. kötet 7-én, a harmadik 21-én jelent meg, így szeptember végéig nem sikerült belőle 10 000 példánynál többet eladni. De lehet a másik ok az is, hogy ezekért már kötetenként 1490-et kellett fizetni, noha ez az ár hazai viszonylatban kifejezetten jutányos, különösen egy keményborítós könyv esetén.

P. Howard ebben a ciklusban is jól szerepel, de Wass Albert még jobban. A lista végén pedig Pásztor Béla és Weöres Sándor Holdaskönyv című kötete is felbukkan, valamint Turai Laura első, Mágnesangyal című verseskötete (a verseskötetek szabályszerűen szépirodalomnak számítanak). Ez utóbbi kötetet külön ki kell emelnem, ugyanis manapság a líra már egyre kevésbé – vagy szinte egyáltalán nem – a széles néptömegeknek szól. Verseskötetet – még az emészthetőbbektől is – csak igen ritkán vásárolnak, így ez az eredmény még inkább kiemelkedőnek számít.

A táblázatokat együtt vizsgálva kijelenthetjük, hogy van olyan szépirodalmi szerző, akinek folyamatosan, nagy példányszámban adják el a könyveit.

Mondhatjuk tehát, hogy ha rátalálunk egy olyan szerzőre, vagy irodalmi alkotásra, amely a szélesebb tömegek által is emészthető nyelvezettel rendelkezik és/vagy olyan témát boncolgat, ami a fent említett szélesebb vevőkört foglalkoztatja, akkor eladható, sőt jól eladható – természetesen függetlenül attól, hogy szépirodalmi mű-e –.

Varga Bálint, az Agave Könyvkiadó tulajdonosa azt nyilatkozta:

„Pusztán azért nem adunk ki egy regényt, mert magyar szerző írta, és “nem olyan rossz, mint a többi”. Csak az lehet az értékelés alapja, hogy önmagában mennyire jó. Egy ideje napi rendszerességgel kapunk a feltételeinknek megfelelő (magyar szereplőkkel, magyar cselekményszállal, magyar helyszínen játszódó) kéziratokat, és eddig egy darab váltott ki érdemi vitát a kiadóban. A maradékot meg már vagy kiadtuk, vagy dolgozunk a kiadásukon.”

Mint a fentiekből is látszik, a sikeres könyvkiadó, szerzőtől, származástól, műfajtól függetlenül az alapján válogatja meg a kiadásra szánt műveit, hogy tartalmazzák-e mindazokat a jegyeket, amelyek a sikerkönyv ismertetőjelei (az Agave kiadó adta ki Magyarországon Christopher Moore könyveit, például a Biff evangéliumát). A kiadó, mint az az eddigiekből is kitűnik nem szépirodalomra specializálódott – *„Szórakoztató irodalmat adunk ki színvonalas formában, szép és ízléses borítóval, kiváló fordításban.”* –, mégis érdemes megszívlelni tulajdonképpen általános érvényű szemléletüket.

A szépirodalomnak tehát van eladható szegmense. Hogy ez mekkora, illetve, kit és mit foglal magába, az folyamatosan változik. És hogy mekkora is ez a bizonyos szegmens?

Az első táblázatban 314 478 kiadvány (példány) szerepel, ebből 135 468, azaz 43,08% szépirodalmi alkotás. A második táblázat összesen 382 800 kiadványról szolgáltat adatot. Ebből 68 520 kötet szépirodalmi. Ez mindössze 17,89%-ot jelent. A harmadik ciklusban viszont már 56,82%-ban szépirodalomról beszélhetünk, 243 060-ból 138 100 példánnyal.

Átlagosan 39,26%, ami egészen jó eredmény. Abból a szempontból vizsgálva pedig a dolgokat – és talán érdemes is így gondolkodni –, hogy a szépirodalom – természetéből adódóan – mennyiségileg is el van maradva a ponyvához képest, a fenti arány már különösen jónak mondható

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, január-március
(külföldi szerzők)**

Szerző - műcím	Példányszám
Indiai népmesék (Népek meséi 6.)	19 500
Német népmesék (Népek meséi 8.)	17 500
Orosz népmesék (Népek meséi 9.)	17 500
Cigány népmesék (Népek meséi 10.)	16 500
Rutledge, Cynthia – Blake, Ally – Orwig, Sara: Vándorúton/ Térjünk az üzletre!/ A boldogság a tét	15 960

Steel, Danielle: Családi kötelékek	15 000
Grace, Carol – Graham, Lynne – Leclair, Day: Örökké a tiéd/ Kallódó levél/ Kalózok királya	14 600
Brooks, Helen: Amazon titkárnő	12 340
Lang, Kimberly: Tétova tanácsadó	12 340
Grady, Robyn: Egy csokor meglepetés	11 810
Rice, Heidi: Vőlegény motoron	11 810
Kedrick, Sharon: Az utolsó éjszaka	11 360
Winters, Rebecca: Mindenkit érhet baleset	11 360
Marinelli, Carol: Adósod vagyok	11 340
Thayne, Reanne: Hajnalcsillag	11 340
Christie, Agatha: Mrs McGinty meghalt	11 028
Christie, Agatha: A ferde ház	10 148
Smith, L. J. : Visszatérés/ Leszáll az éj	10 000
Stilton, Geronimo: A szerelem színre lép Cinnfordban	10 000
Stilton, Geronimo: Az élet egy rodeó	10 000
Stilton, Geronimo: Az óriáscsontvázak völgye	10 000
Stilton, Geronimo: Patty Spring megérkezett	10 000

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A táblázat adatai és az abból leszűrhető következtetések nem túl csábítóak a szépirodalom (külföldi, nálunk is publikáló) képviselőire nézve, jóllehet, nem is a magyar könyvpiacra alapozzák a karrierjüket. Ebből a szempontból viszont az április – júniusi és a július – szeptemberi adatok sem sokkal derítőbbek.

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, április-június
(külföldi szerzők)**

Szerző - műcím	Példányszám
Crais, Robert – Roberts, Shelia – Krueger, William Kent – Anthony, Lawrence – Spence, Graham: Áloműző/ Százszorszép szerelem/ Mennyei bátyja/ Elefántokkal suttogó	40 102
Hamilton, Steve – Lewycka, Marina – Palmer, Michael – Bostwick, Marie: A zárkirály/ Enyvből lettünk/ Második szakvélemény/ Életfonal	39 117
Smith, Wilbur: Afrika szarva	20 100

Milne, A. A.: Micimackó (foglalkoztatókönyv)	20 000
Jordan, Penny – Blake, Ally – Kent, Alison: Te vagy az első/ A rossz lány/ Szerelem rabjai	18 280
Brooks, Helen – Alexander, Trisha – Taylor, Jennifer: Hideg tűzzel/ Vagy mi,vagy ő/ Javítóvizsga	17 660
Jordan, Penny – Lawrence, Kim – Anderson, Natalie: Az igazi apa/ Vonzás és taszítás/ Meglátni és megszeretni	17 660
Blake, Ally – Cox, Maggie – Braun, Jackie – Myers,Cindi: Örök város/ Csábító csapda/ Csupa meglepetés/ Csókos Kate	15 400
Steel, Danielle: Örökség	15 000
Lewis, Jennifer – Jameson, Bronwyn – Denosky, Kathie: Régi motoros/ Rövidzárlat/ Egy papa,két baba	14 800
Görög népmesék (Népek meséi 13.)	14 000
Arab népmesék (Népek meséi 15.)	13 000
Japán népmesék (Népek meséi 14.)	13 000
Hegyi népek meséi (Népek meséi 16.)	12 500
Négy égtáj népmeséi (Népek meséi 18.)	12 500
Zsidó népmesék (Népek meséi 17.)	12 500
Morgan, Sarah: Nem nőülök	12 150
Wilkins, Gina: Gyűrű kölcsönbe	12 150
Harper, Fiona: Mondj igent a szerelemre	12 030
Mortimer, Carole: Kalóz a télikertben	12 030
Dos Santos, José Rodrigues: A hetedik pecsét	12 000
Cleary, Anna: Egy jó sztori	11 980
Graham, Lynne: Egy büszke spanyol szerelme	11 980
George, Catherine: Villámlástól mennydörgésig	11 920
Graham, Lynne: Becsület kérdése	11 920
McMahon, Barbara: Szerelmes szakácsnő	11 920
Winters, Rebecca: Olajfák alatt	11 920
Graham, Lynne: Orosz rulett	11 830
Spencer, Catherine: Újrakezdés Szicíliában	11 830
Gordon, Lucy: Örökös harc	11 280
Walker, Kate: Jó csere	11 280

Donald, Robyn: Megzsarolt kedves	11 200
Hart, Jessica: Nászút a főnökkel	11 200
Lee, Miranda: Szerelemkelepce/ Vadászszenvedély/ Képregény	10 400
Meyer, Stephenie: Napfogyatkozás	10 000
Smith, L. J.: Vámpírnaplók 5 - A visszatérés	10 000
Stinson, Barney – Kuhn, Matt: Tutikalauz tesóknak	10 000

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A lista hosszú, de szépirodalmi művek után kutatókat túl sok jóval nem kecsegtet. Ha Milne nevét elcsípve felcsillant volna a szemünk, érdemes utána nézni: csak délibáb volt, nem több. Ez nem a „Micimackó” című regény. Alan Alexander neve vagy jogi-, vagy marketing-okokból kerülhetett csak a borítóra. Végezetül pedig:

**Kiadott szépirodalmi, ifjúsági és gyermekirodalmi könyvek, 2011, július – szeptember
(külföldi szerzők)**

Szerző - műcím	Példányszám
Robinson Crusoe/ Daniel Defoe eredeti regényét átdolgozta McFadden, Deanna	30 000
Twist Oliver/ Charles Dickens eredeti regényét átdolgozta Olmstead, Kathleen	20 000
Jordan, Penny – Green, Abby – Mather, Anne – Summerr, Cara: Szerelmi leckék/ Jéghideg tűz/ Szerelmes regény/ Boszorkánykonyha	18 300
Wentworth, Sally – James, Susanne – Graham, Lynne – Ingham, Francesca: Római járat/ Kávéfolt a szőnyegen/ Egyik kutya, másik eb	15 230
Steel, Danielle: Charles street 44	15 000
Kay, Patricia: Dada álnéven	12 190
Rimmer, Christine: Világgá kürtölt vallomás	12 190
Clair, Daphne: Hazatérő tündér	11 910
Hamilton, Diana: Szerelemről szó sem volt	11 910
Hill, Teresa: Mennyei ígéret	11 580
Shaw, Chantelle: Átrendezem az életed	11 580
Cohen, Julie: A mozi szerelmesei	11 570
Hunter, Kelly: Soha vagy örökké?	11 570
Marsh, Nicola – Graham, Lynne – Wylie, Trish: Hajóra fel/ Nehéz bocsánat/ Égen-földön szerelem	11 180

Geronimo, Stilton : Mentsük meg a fehér bálnát!	10 000
Smith, Lisa Jane: A visszatérés/ Éjfél	10 000
Ulickaja, Ljudmila: Imágó	10 000
Young, Paul: A viskó [Ahol a tragédia megütközik az örökkévalósággal]	10 000

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

A táblázat tetején (az iskolakezdésnek megfelelően) várható módon kötelező olvasmányok, illetve azok átdolgozott, rövidített változatai olvashatók. Tehát mind Defoe-nak, mind Dickensnek hiába örültünk. Úgy fest a külföldi szépirodalomnak kifejezetten kicsi a magyarországi felvásárló-közege.

A kép azonban az évnek ezen szakaszában még nem teljes/ nem lehet teljes, a legtöbb könyvet ugyanis karácsony környékén értékesítik.

„Az Ulpius tavaly decemberi forgalma így tizenegyszerese volt a novemberinek, azaz a teljes évi bevétel felét egyetlen hónap alatt gyűjtötték be. Gál Katalin pedig a magyar könyvpiac egészéről mondta, hogy az 2 hónap alatt produkálja az évi forgalom 30 százalékát. "A karácsony menti meg az évet" - villantotta fel az ünnep szakmai aspektusát a kiadó.” – olvasható az index.hu „A könyvpiac sötét oldala” című cikkében.

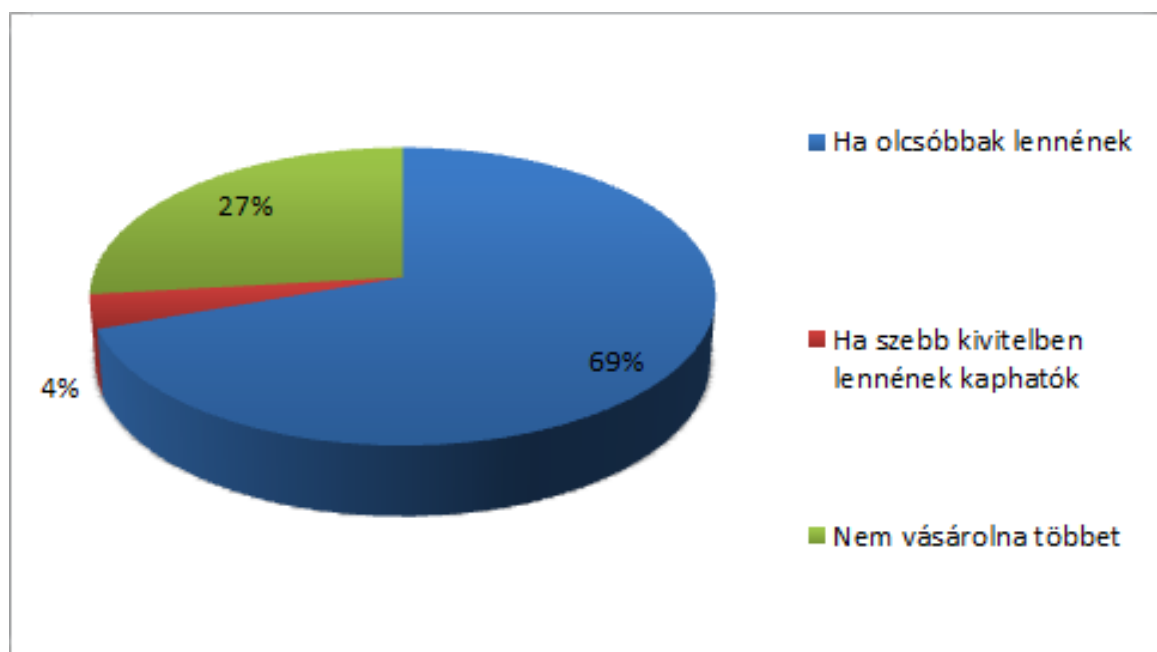
Van továbbá még egy oka annak, hogy a külföldi szépirodalom itthon nem virágzik. Több magyar kiadónak célja, hogy népszerűsítse a magyar szépirodalmat (pl. a Kossuth Kiadó). Jókait, Karinthy, Krúdyt, Radnótit, Pilinszkyt adnak ki. Ki olcsón, ki különösen szép kivitelben, ki megtalálja az arany középutat, és a szerint. Külföldi szerzőkkel szemben nincs meg ez a hajlandóság. Legalábbis ilyen mértékben nincs. De ez valahol érthető is.

ÖSSZEGZÉS

Végeredményben pedig kijelenthetjük, hogy igen, a szépirodalom (különösen a magyar szépirodalom) eladható ma Magyarországon.

Mikor lenne még eladhatóbb? A válasz alapvetően igen szerteágazó, mivel a könyv, mint szellemi termék tartalmilag nem általános igényeknek kell, hogy megfeleljen, vagyis természetesen, ha a megfelelő könyvet választjuk és adjuk ki, azzal jó eséllyel jól járunk. Ugyanakkor a könyv „lényegétől” függetlenül van két olyan szempont, amit még érdemes vizsgálni. Az egyik ezek közül a külalak, nyomdai megmunkáltság, a másik pedig az ár.

A korábban már említett kérdőívet kitöltők a következő válaszokat adták a kérdésre, miszerint melyik esetben vásárolnának több szépirodalmat:

7.ábra: Könyvvásárlók várható reakciója minőség és árváltozás esetén

Kérdés persze, hogy a fenti 69% mit tart megfizethetetlennek, vagy nehezen megfizethetőnek, illetve miért nincsenek a diákkönyvtáras kiadványok a top eladások között. A válaszhoz elég betérnünk egy nagyobb könyváruházba, és kérni egy Ady- vagy Kosztolányi kötetet. A szebb és teljesebb kiadások – ez elsősorban a lírai gyűjteményekre igaz – valóban kifejezetten drágák, a diákkönyvtárak kötetei pedig szorítkoznak az iskolai kötelezőkre (ez bizonyos szempontból érvényes a verses-válogatásokra is), ami azonban kis szegmense a szépirodalomnak.

A megoldás tehát egy jól meghatározott ár lenne, azonban – mint az „A könyvpiac helyzete Magyarországon” című fejezetből kiderült, nem eléggé jelentős részben múlik a kiadókon.

Irodalmi jegyzék

Chikán Attila [2008]: Vállalatgazdaságtan. AULA Kiadó, Budapest, 513-519. o.

Nagypál István: Ponyva és irodalom. Budapest, Nyugatban megjelent, 1. o.

Révai Testvérek Irodalmi Intézet[1914]: Révai nagy lexikona X. kötet, 307. o.

Mellékletek

1. melléklet: Olvasói kérdőív

Néhány alapadat

Melyik korosztályhoz tartozol?

☐ 0-14 ☐ 14-20 ☐ 20-30 ☐ 30-50 ☐ 50+

Melyik nemhez tartozol?

☐ férfi/fiú ☐ nő/lány

Hogy állsz a könyvekkel?

Hány könyvet olvasol évente?

☐ 0-10 ☐ 10-40 ☐ 40-100 ☐ 100+

A következő három kérdésnél ügyelj arra, hogy válaszaid összegeként kijöjjön a 100%!

A könyveidnek körülbelül hányad részét kölcsönzöd/kéred kölcsön valakitől?

%

...hányad részét vásárolod használtan, vagy antikváriumban?

%

...és hányad részét vásárolod újonnan?

%

És most szűkítsünk a szépirodalomra!

Az általad olvasott könyveknek körülbelül hány %-a szépirodalmi mű (nem pedig tankönyv, ponyva, szakirodalom, gyermekkönyv, stb.)?

%

A következő három kérdésnél ismét ügyelj arra, hogy válaszaid összegeként kijöjjön a 100%!

Szépirodalmi köteteidnek körülbelül hányad részét kölcsönzöd/kéred kölcsön valakitől?

%

...hányad részét vásárolod használtan, vagy antikváriumban?

%

...és hányad részét vásárolod újonnan?

%

Mi a helyzet az e-bookkal?

Szoktál-e e-bookot olvasni?

☐ Igen ☐ Nem

Az e-bookok körülbelül hány százalékát képezik az utóbbi egy évben vásárolt könyveidnek?

%

Mi fog meg egy könyvön?

Mit veszel figyelembe elsősorban egy könyv vásárlásakor/kölcsönzésekor?

- ☐ A címét
- ☐ A szerzőjét
- ☐ A borítóján lévő illusztrációt
- ☐ A kötet nyomdai minőségét
- ☐ A hátlapján olvasható ismertetőt
- ☐ Az árát

...és mit másodsorban?

- ☐ A címét
- ☐ A szerzőjét
- ☐ A borítóján lévő illusztrációt
- ☐ A kötet nyomdai minőségét
- ☐ A hátlapján olvasható ismertetőt
- ☐ Az árát

Ha a cím írótól függetlenül felkeltette az érdeklődésedet inkább megveszed, ha ismert klasszikus a szerző (pl: Krúdy, Tolsztoj, Hemingway)?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Mi alapján vásárolsz meg egy könyvet?

- ☐ Barátok, ismerősök ajánlásai alapján
- ☐ Könyvismertető, toplisták alapján
- ☐ Könyváruházi akciókhoz igazodva
- ☐ Találomra, ami épp megtetszik
- ☐ Reklámok (metróban, magazinokban) alapján

Mikor vásárolnál több szépirodalmi művet?

- ☐ Ha olcsóbbak lennének
- ☐ Ha szebb kivitelben lennének kaphatók
- ☐ Nem vásárolnék többet

Küldés!